

Το δύσκολο όριο της χριστιανικής ανοχής: πράξη και πρόσωπο

/ [Γνώμες](#)

Ένα από τα πιο δύσκολα ζητήματα στην ορθόδοξη χριστιανική παράδοση είναι η ισορροπία ανάμεσα στην αλήθεια και την αγάπη, ανάμεσα στην ηθική κρίση μιας πράξης και στον σεβασμό προς το πρόσωπο που την επιλέγει. Το όριο αυτό γίνεται ιδιαίτερα δύσκολο σε μια εποχή όπου πολλές συμπεριφορές δεν αντιμετωπίζονται πλέον μόνο ως προσωπικές επιλογές, αλλά ως στοιχεία ταυτότητας, κοινωνικής αποδοχής και δικαιωμάτων.

• Του Πέτρου Δ. Δαμιανού (Δρ. Φιλοσοφίας – Διδακτικό Προσωπικό ΕΜΠ)

Η βασική διάκριση της χριστιανικής σκέψης είναι ότι ο άνθρωπος και οι πράξεις του δεν ταυτίζονται απόλυτα. Το πρόσωπο έχει αξία όχι επειδή συμπεριφέρεται πάντοτε σωστά, αλλά επειδή είναι άνθρωπος, δημιουργημένος κατ' εικόνα Θεού. Η πράξη, αντίθετα, μπορεί να αξιολογηθεί ηθικά, να θεωρηθεί ωφέλιμη ή επιζήμια,

σύμφωνη ή αντίθετη με τον σκοπό της ανθρώπινης ζωής.

Αυτή η διάκριση είναι θεμελιώδης, αλλά δύσκολη στην εφαρμογή της. Όταν κάποιος ασκεί κριτική σε μια συμπεριφορά, ο αποδέκτης της κριτικής συχνά δεν ακούει μόνο «η πράξη αυτή θεωρείται λανθασμένη», αλλά αισθάνεται ότι ακούει «εσύ είσαι λανθασμένος». Η κριτική μιας επιλογής μπορεί εύκολα να μετατραπεί σε αίσθημα απόρριψης του ίδιου του ανθρώπου. Από την άλλη πλευρά, εκείνος που πιστεύει ότι μια πράξη βλάπτει τον άνθρωπο ή την κοινωνία μπορεί να αισθανθεί ότι η απαίτηση για αποδοχή της πράξης ισοδυναμεί με απαίτηση να αρνηθεί τις ίδιες του τις πεποιθήσεις.

Εδώ βρίσκεται η μεγάλη πρόκληση της χριστιανικής ανοχής: να παραμείνει πιστή σε μια ηθική αντίληψη χωρίς να μετατραπεί σε περιφρόνηση. Η Ορθόδοξη παράδοση δεν ταυτίζει την αγάπη με την αδιαφορία. Το να αγαπάς τον άλλον δεν σημαίνει ότι θεωρείς όλες τις πράξεις του εξίσου καλές. Όπως ένας γονέας μπορεί να αγαπά το παιδί του και ταυτόχρονα να αποδοκιμάζει μια επιλογή που θεωρεί βλαβερή, έτσι και η χριστιανική στάση επιδιώκει να διαχωρίσει την αγάπη προς το πρόσωπο από την αξιολόγηση της πράξης.

Το ζήτημα γίνεται ακόμη πιο σύνθετο όταν μια συμπεριφορά που θεωρείται επιζήμια παρουσιάζεται ως «κανονικότητα». Η σύγχρονη κοινωνία συχνά χρησιμοποιεί την έννοια της κανονικότητας με την έννοια του συνηθισμένου ή κοινωνικά αποδεκτού. Η χριστιανική παράδοση, όμως, χρησιμοποιεί διαφορετικό κριτήριο: δεν ρωτά μόνο «πόσοι το κάνουν;», αλλά «οδηγεί αυτό τον άνθρωπο σε μεγαλύτερη πληρότητα, ελευθερία, αγάπη και ευθύνη;».

Έτσι δημιουργείται μια αναπόφευκτη σύγκρουση αξιών. Εκείνος που υποστηρίζει ότι μια πράξη είναι επιβλαβής μπορεί να θεωρεί ότι υπερασπίζεται το κοινό καλό. Εκείνος που ζει διαφορετικά μπορεί να θεωρεί ότι προστατεύει την προσωπική του ελευθερία και αξιοπρέπεια. Αν λείπει η διάκριση, η συζήτηση καταλήγει εύκολα είτε σε άκριτη αποδοχή όλων είτε σε σκληρή απόρριψη ανθρώπων.

Η ορθόδοξη παράδοση δίνει ιδιαίτερη σημασία και στον παραδειγματισμό. Ο άνθρωπος δεν ζει μόνο για τον εαυτό του· οι επιλογές του επηρεάζουν το περιβάλλον του. Οι πράξεις μπορούν να δημιουργήσουν πρότυπα, να διαμορφώσουν αντιλήψεις και να επηρεάσουν τις επόμενες γενιές. Γι' αυτό η χριστιανική ηθική ενδιαφέρεται όχι μόνο για την άμεση συνέπεια μιας πράξης, αλλά και για το είδος του ανθρώπου και της κοινωνίας που αυτή η πράξη καλλιεργεί.

Ωστόσο, η ίδια η χριστιανική παράδοση θέτει αυστηρά όρια και στον τρόπο με τον οποίο ασκείται η ηθική κριτική. Η καταδίκη της πράξης δεν μπορεί να γίνει αφορμή

για μίσος, εξευτελισμό ή άρνηση της ανθρώπινης αξίας. Ο Χριστός δεν αδιαφόρησε για την αμαρτία, αλλά ούτε αντιμετώπισε τον αμαρτωλό άνθρωπο ως ανάξιο σωτηρίας. Η πρόσκληση σε αλλαγή ζωής είχε πάντα ως βάση την αγάπη και όχι την απόρριψη.

Το πιο δύσκολο λοιπόν όριο της χριστιανικής ανοχής βρίσκεται ακριβώς εδώ: στο να μπορεί κάποιος να πει «πιστεύω ότι αυτή η πράξη δεν ωφελεί τον άνθρωπο» χωρίς να πει «εσύ, επειδή την πράττεις, δεν αξίζεις σεβασμό». Η αποτυχία αυτής της διάκρισης οδηγεί είτε στον σχετικισμό, όπου κάθε πράξη θεωρείται αποδεκτή επειδή κάποιος την επιλέγει, είτε στον φανατισμό, όπου ο άνθρωπος ταυτίζεται πλήρως με το λάθος του.

Η χριστιανική πρόταση βρίσκεται σε μια δύσκολη ισορροπία: αλήθεια χωρίς σκληρότητα και αγάπη χωρίς αδιαφορία. Εκεί δοκιμάζεται πραγματικά η έννοια της ανοχής.

Πηγή: pemptousia.gr